

нального спротиву перед зовнішньою агресією, так і продовжують розвиток актуальних тенденцій мистецтва та дизайну свого часу.

Такий зріз культурного надбання є важливим матеріалом для дослідження формування національних рис у культурних напрямках сучасності, процесів формування світоглядних орієнтирів певного історичного періоду. Наголошення на традиційній складовій у різних сферах мистецтва підтверджує важливість національної самосвідомості для збереження самотності нації, навіть у нинішніх умовах глобальної інтеграції.

Література:

1. Барна Н. В. Інформаційні комунікації візуальних мистецтв. *Гілея : науковий вісник*. 2015. Вип. 95. С. 227–231. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2015_95_58
2. Дубрівна, А. П., Єрмак, І. О. Цифрова ілюстрація в контексті російсько-української війни. *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2023. Вип. 2. С. 46–52. <https://doi.org/10.32782/uad.2023.2.6>
3. Лук'янова Т. Г. Візуальна мова ілюстрації як засіб комунікації (на матеріалі англійської та української мов). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*. 2017. Вип. 86. С. 32–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKKhIPG_2017_86_6
4. Родінова Н. Л., Федорків О. П., Макогончук Н. В. Сучасне становище та напрями розвитку культури і мистецтва України (реалії воєнного стану). *Культурологічний альманах*. 2022. Вип. 4. С. 226–233. <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2022.4.28>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-388-3-30>

СЕМАНТИКА СЛАВИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ КУЛЬТУРІ ТА МУЗИЦІ

Татарнікова Анжеліка Анатоліївна

доктор мистецтвознавства,

доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін

Міжнародний гуманітарний університет

м. Одеса, Україна

Глибинність культурних коренів людства, від первісної міфотворчості до вишуканих художньо-творчих утілень Нового і Новітнього часу, зосереджена на оспівуванні-уславленні героїв та осіб, причетних до сакрального світу, в якому достойна хваління здатність ризикувати,

жертвувати життям в ім'я духовних цінностей, вищого Блага, асоціювалася з доланням страху смерті та зі Славою її переборення [3, с. 284]. Славильний комплекс, зберігаючи свою культурно-історичну значущість протягом багатьох століть, виявився затребуваним в культурі та мистецтві епохи постмодерну, особливо сьогодні, що обумовлює його актуальність.

Етимологія слова «слава» пов'язана спільним стародавнім корінням різних мов і національних культур, об'єднавши в собі такі поняття, як «честь», «похвала», «тріумф», «пишність» і «розкіш», збагачується і новорисидським терміном *sarayidan*, що означає «співати» (див.: [3, с. 47]). Щодо останнього показаво, що інтонаційно-семантична багатогранність славильної тематики, що складається впродовж віків у різних культурних традиціях, виражена саме співочою формою, яка має жанрові ознаки гімну, гімноспіву і представлена у вокально-хорових жанрах *Te Deum*, у розділах меси (*Gloria, Sanctus*) і численними різновидами (*Алілуя*, юбіляції та ін.).

Множинні прояви зазначеного образно-сислового комплексу показові для різних сфер творчої діяльності (як культурної, так і світської) – іконопису («Христос у славі», «Цар слави», «Спас у славі» [4] та його східнохристиянські аналоги, як-от «Majestas Domini»), живопису (парадний портрет), літератури та поезії (гімн, псалм, ода, панегірик, дифірамп), і корелюють із культурним контекстом практично всіх відомих стильових напрямків європейської культури минулого і сучасності, відрізняючись тільки ступенем домінантності та формами прояву:

- яскраве відкладення алілуйна-славослівна якість отримує в тих стильових системах, де присутня в тій чи іншій мірі ідея Вищого Порядку (*Ordo*) і його духовне тлумачення, що є вельми показовим для романського і готичного мистецтв Середньовіччя;

- в межах ренесансної культури славослівна парадигма стає знаком єднання-хвали Божественного і Людського;

- у бароковій антиномічній картині світу вона пов'язана вже з втіленням однієї з її іпостасей, які репрезентують ідею апофеозу-екстазу;

- славильна якість – найважливіший атрибут естетики класицизму з його особливою схильністю до відтворення впорядкованої картини світу, традицію якого успадковує стиль – ампір у XIX–XX ст.;

- у культурі постмодерну славословно-алілуйна парадигматика тяжіє до «поетики тиші», пов'язаної не з туттійно-вселенською, а з «мінімалістською» інтерпретацією.

Значна роль образів слави та радості є помітною в українській духовно-естетичній та культурно-історичній традиції. Водночас, ця традиція розповсюджується як на той прошарок суспільства, що в певний час найбільш яскраво представляє націю (козацтво, козацька республіка – феномен «козацької слави») [3, с. 42], так і на славних представників України – славословна символіка «квітучого саду Божественних пісень»

у світосприйнятті Г. Сковороди [3, с. 39]; більшість хорових кантат М. Лисенка – «На вічну пам'ять Котляревського», «Б'ють пороги», «Радуйся, ниво неполитая» – інтерпретація «славильної» тематики в її українському «прочитанні» [3, с. 43]; роль кобзаря, що співає козацьку славу, славу Україні є провідною у творчості Т. Шевченка:

«Все сумує, – тільки слава Сонцем засіяла;
Не вмере кобзар, Його привітала» [1].

Література:

1. Гудима А. Мотив історичної слави в поетичній творчості Т. Шевченка. *Проблеми гуманітарних наук* : збірник наукових праць Дрогобицького педагогічного університету імені Івана Франка. *Серія «Філологія»*. 2021. Випуск 45. С. 114–126.
2. Сковорода Г. С. Повна академічна збірка творів / за ред. проф. Леоніда Ушкалова. Харків : Видавець Савчук О. О., 2016. 1400 с.
3. Татарнікова А. А. Алілуйна парадигма європейської культури і музики (від готики до сучасності) : монографія / А. А. Татарнікова. Одеса : Астропринт, 2020. 344 с.
4. Шевлюга О. А. Ікона «Спас у славі» в українських іконостасах XV–XVI ст. *Вісник ХДАДМ*. 2015. № 9–19. С. 96–104.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-388-3-31>

ТРАНСФОРМАЦІЯ КАЛЕНДАРНОЇ ОБРЯДОВОСТІ НЕКРАСІВЦІВ І ЛИПОВАН У ХХ СТОЛІТТІ (НА ПРИКЛАДІ ПОСЕЛЕНЬ ІЗМАЇЛЬСЬКОГО РАЙОНУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Трофимова В. В.

*аспірантка кафедри музичного мистецтва та звукорежисури
Науковий керівник: Каплун Тетяна Михайлівна
кандидат мистецтвознавства, доцент,
завідувачка кафедри музичного мистецтва та звукорежисури
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Календарна обрядовість є однією з форм традиційної духовної культури східних слов'ян, в якій зміст щорічних обрядів, що відображають суть етнічної групи, передається з покоління в покоління.